

# Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2019 r. III UZP 2/19

---

## Resolution of the Supreme Court of 11 July 2019, file no. III UZP 2/19

*A person conducting business activity is subjected to sickness insurance on a voluntary basis which means that this insurance depends on the request of the concerned person. Lack of sickness insurance deprives a person conducting business activity sickness insurance benefits, related to the inability to work or to the birth of a child. Supreme Court's ruling resolved this legal problem by an affirmative answer to the question: "Does the commencement of receiving maternity benefit by a person running a non-agricultural activity, who had previously been voluntarily covered by sickness insurance, result in the termination of this insurance under Article 14 (2) (3) in connection with Art. 11 (2) of the Act of October 13, 1998 on the social insurance system?"*

---

**Paulina Woś**

*doktor nauk prawnych  
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II*

ORCID – 0000-0002-8578-382X

Słowa kluczowe:  
ubezpieczenie chorobowe, zasiłek macierzyński, zasiłek chorobowy, działalność gospodarcza

Key words:  
sickness insurance, maternity allowance, sickness benefit, business activity

<https://doi.org/10.36128/priw.vi35.165>

1.

W praktyce orzecniczej istnieją istotne rozbieżności dotyczące wykładni przepisów określających zasady podlegania ubezpieczeniu chorobowemu przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność w trakcie oraz po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, a także zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Stąd też na przestrzeni kilku lat zarysowały się aż trzy różne interpretacje przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych<sup>1</sup> dokonane przez Sąd Najwyższy, a będące odpowiedzią na pytanie, czy dobrowolne

---

1 Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 266, ze zm.).

ubezpieczenie chorobowe, jakim została objęta – na swój wniosek złożony przed rozpoczęciem korzystania z prawa do zasiłku macierzyńskiego – osoba prowadząca działalność gospodarczą, ustaje w związku z rozpoczęciem pobierania przez tę osobę zasiłku macierzyńskiego, czy też trwa ono w sposób nieprzerwany przez cały okres pobierania zasiłku macierzyńskiego oraz zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, po czym jest kontynuowane<sup>2</sup>.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 7 grudnia 2016 r. oraz w uzasadnieniu uchwały z dnia 25 października 2015 r., z chwilą nabycia prawa do zasiłku macierzyńskiego dobrowolne ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność ustaje i nie istnieje możliwość przystąpienia do tego ubezpieczenia ani z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, ani z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej<sup>3</sup>. Według drugiego stanowiska Sądu Najwyższego, wyartykułowanego w wyroku z dnia 9 sierpnia 2018 r., ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą nie kończy się z chwilą rozpoczęcia pobierania zasiłku macierzyńskiego, ale ustaje dopiero w momencie zaprzestania korzystania z tego świadczenia<sup>4</sup>. Z kolei w wyroku z dnia 13 lutego 2018 r. a następnie w wyroku z dnia 17 kwietnia 2018 r., Sąd Najwyższy zajął najbardziej proprzedsiębiorcze stanowisko, stwierdzając, że dobrowolne ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, zainicjowane wnioskiem złożonym przed rozpoczęciem pobierania zasiłku macierzyńskiego, nie ustaje ani z chwilą rozpoczęcia, ani zakończenia pobierania zasiłku macierzyńskiego, ale trwa w sposób nieprzerwany tak długo aż nie wystąpi którakolwiek z okoliczności wskazanych enumeratywnie w art. 14 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych<sup>5</sup>.

W związku z tym, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego funkcjonowała tak skrajna rozbieżność związana z wykładnią przepisów ustawy

- 
- 2 Zob. wniosek I Prezes Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego z dnia 11 marca 2019 r. [http://www.sn.pl/sprawy/SiteAssets/Lists/Zagadnienia\\_prawne/AllItems/Wniosek%20Pierwszego%20Prezesa%20SN.pdf](http://www.sn.pl/sprawy/SiteAssets/Lists/Zagadnienia_prawne/AllItems/Wniosek%20Pierwszego%20Prezesa%20SN.pdf). [dostęp: 25.4.2020].
  - 3 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2016 r., II UK 478/15, Lex nr 2198198 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2015 r., III UZP 8/18, Lex nr 2558420.
  - 4 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2018 r., II UK 213/17, Lex nr 2530691.
  - 5 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2018 r., II UK 698/16, Lex nr 2490062 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 73/17, Lex nr 2540111.

o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy zasiłkowej<sup>6</sup>, określających zasady podlegania ubezpieczeniu chorobowemu osób prowadzących działalność gospodarczą, Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego skierowała wniosek o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego, którego istota sprowadzała się do odpowiedzi na pytanie: „Czy rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, skutkuje ustaniem tego ubezpieczenia na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych?”<sup>7</sup>.

Rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy w składzie siedmioosobowym problemu prawnego, przedstawionego w *petitum* wniosku, ma fundamentalne znaczenie dla właściwego ukształtowania praktyki orzeczniczej Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, rozpoznających stosunkowo dużą liczbę spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych o prawo osób prowadzących działalność gospodarczą do świadczeń zasiłkowych finansowanych z ubezpieczenia chorobowego.

Prokurator Prokuratury Krajowej, uczestniczący w posiedzeniu, na którym rozpoznawane było przedmiotowe zagadnienie prawne, wniósł o podjęcie uchwały o treści: „Pobieranie zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, nie powoduje ustania tego ubezpieczenia”<sup>8</sup>.

Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale zajął jednak odmienne stanowisko, uznając, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, powoduje ustanie tego ubezpieczenia, ponieważ z mocy prawa ustaje tytuł do podlegania tym ubezpieczeniom. W konsekwencji ponowne objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym może nastąpić dopiero po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, co rodzi po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność konieczność ponownego złożenia wniosku o objęcie jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym<sup>9</sup>.

Swoje stanowisko Sąd Najwyższy uzasadniał w ten sposób, że osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jest objęta ubezpieczeniem

6 Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 645, ze zm.), zwana ustawą zasiłkową.

7 Wniosek I Prezes Sądu Najwyższego.

8 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2019 r., III UZP 2/19, Lex nr 2694497.

9 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2019 r., III UZP 2/19, Lex nr 2694497.

społecznym (emerytalnym i rentowym) – obowiązkowym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia jej zaprzestania (chyba że w międzyczasie zawieszono czasowo jej prowadzenie). Ponadto, osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), a dodatkowo może podlegać dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu poprzez zgłoszenie w tym zakresie wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem w wybranym terminie (art. 11 ust. 2 i art. 36 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). W trakcie pobierania przez osoby prowadzące działalność gospodarczą zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego osoby te podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu pobierania tego zasiłku (art. 9 ust. 1c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Oznacza to, że na czas pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego ustaje obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, a zdaniem Sądu Najwyższego ustaje także ubezpieczenie chorobowe, jako od nich zależne.

## 2.

Zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ubezpieczeniu chorobowemu podlegają na zasadzie dobrowolności osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym, w tym oczywiście prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą<sup>10</sup>. Zdaniem Sądu Najwyższego w glosowanym orzeczeniu brak wskazania w art. 11 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, że okres zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego stanowi tytuł do objęcia ubezpieczeniem chorobowym, oznacza *de facto* brak spełnienia warunku podlegania ubezpieczeniom chorobowym. W konsekwencji, zgodnie ze

---

10 Inetta Jędrasik-Jankowska, „Niektóre regulacje prawne ubezpieczenia chorobowego, rentowego i wypadkowego a konstytucyjna zasada równości i sprawiedliwości” *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska – sectio G Ius*, nr 62 (2015): 82; Karolina Gonet, *Prawo pracy i ubezpieczeń społecznych* (Warszawa: C. H. Beck, 2011), 245-249; Zofia Kluszczyńska, [w:] *System ubezpieczeń społecznych. Zagadnienia podstawowe*, red. Grażyna Szpor, wyd. 8 (Warszawa: Lexis Nexis 2016), 96; Kamil Antonów, „Dobrowolne i kontynuowane ubezpieczenia społeczne” *Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych*, nr 11 (2001): 4; Wojciech Sobczak, „Ubezpieczenie społeczne na wniosek zainteresowanego” *Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych*, nr 3 (1999): 16; Jakub Stelina, „Dobrowolne ubezpieczenie emerytalne”, [w:] *Konstrukcje prawa emerytalnego*, red. Teresa Bińczycka-Majewska (Kraków: Zakamycze, 2004), 297.

stanowiskiem Sądu Najwyższego w głosowanej uchwale, oznacza to, że osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, a także zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu, które to ubezpieczenie traci w momencie rozpoczęcia pobierania zasiłku macierzyńskiego. Takie stanowisko ma daleko idące konsekwencje natury faktycznej i prawnej, gdyż w istocie oznacza, iż w razie powstania niezdolności do pracy w czasie pobierania wskazanych zasiłków, osobie prowadzącej działalność gospodarczą, jako niepodlegającej ubezpieczeniu chorobowemu, nie będą przysługiwały uprawnienia z tym związane, o których mowa w ustawie zasiłkowej.

Powyższe stanowisko Sądu Najwyższego budzi wątpliwości z kilku powodów. Tytułem ubezpieczenia chorobowego osoby prowadzącej działalność gospodarczą jest prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), którego formy i przejawy w sposób kompleksowy zdefiniowano w art. 8 ust. 6-10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z kolei z art. 3 pkt 1 ustawy zasiłkowej wynika, że tytułem ubezpieczenia chorobowego jest zatrudnienie lub inna działalność, których podjęcie rodzi uprawnienie do objęcia tym ubezpieczeniem na zasadzie dobrowolności<sup>11</sup>. Zgodnie z art. 1 ust.1, art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej, prawo do zasiłku chorobowego przysługuje osobie objętej ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa (ubezpieczeniem chorobowym), legitymującej się – w przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą – 90-dniowym okresem nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, która stała się niezdolna do pracy w czasie trwania tego ubezpieczenia. O ubezpieczeniu chorobowym osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą decydują więc dwie okoliczności – zgłoszenie się do ubezpieczenia chorobowego (zgłoszenie wniosku o objęcie ubezpieczeniem chorobowymi – art. 11 ust. 2 i 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) oraz spełnienie warunków do uzyskania zasiłku chorobowego (upływ okresu karencji, obowiązkowe podleganie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej – art. 11 ust 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 1 ust.1, art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej)<sup>12</sup>. W przepisach

- 
- 11 Zob. Łukasz Prasolek, [w:] *Spoleczne ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe. Komentarz*, red. Małgorzata Gersdorf, Beata Gudowska (Warszawa: C. H. Beck, 2012), 475.
  - 12 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 73/17, Lex nr 2540111. Dodatkowo, zdaniem Jakuba Litowskiego za istotny element przepisu art. 11 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, formującego warunek przystąpienia do ubezpieczenia chorobowego, należy uznać sam fakt prowadzenia działalności, a nie okoliczność obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym –

ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy zasiłkowej brakuje regulacji, z której wynikałby obowiązek ponownego zgłoszenia się do ubezpieczenia chorobowego po okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, czy też zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Z kolei z art. 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że dobrowolne ubezpieczenie chorobowe trwa od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniem chorobowym (ale nie wcześniej niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony) a ustaje przy spełnieniu jednej z trzech okoliczności:

- 1) od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń (ale nie wcześniej niż od dnia, w którym wniosek został złożony);
- 2) od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na to ubezpieczenie;
- 3) od dnia ustania tytułu podlegania ubezpieczeniu chorobowemu<sup>13</sup>.

Z powyższego wynika, że ustanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego jest ściśle określone w art. 14 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Co istotne, okres pobierania zasiłku jest traktowany jako okres opłacania składek (tj. okres podlegania ubezpieczeniu chorobowemu), zatem w trakcie pobierania zasiłku kobieta nie może stracić ubezpieczenia wskutek nieopłacenia składki w terminie (art. 14 ust. 3 w zw. z ust. 2 pkt. 2) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Dalsza analiza omawianej regulacji prowadzi do wniosku, że o ustaniu ubezpieczenia chorobowego osoby pobierającej zasiłek macierzyński lub zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego decyduje wola ubezpieczonego, przez co rozumie się złożenie wniosku o wyrejestrowanie z ubezpieczenia chorobowego terminie (art. 14 ust. 3 w zw. z ust. 2 pkt 1) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) albo obiektywna sytuacja, jaką najczęściej jest zaprzestanie wykonywania działalności gospodarczej, skutkująca wyrejestrowaniem tej działalności z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (terminie (art. 14 ust. 3 w zw. z ust. 2 pkt 3) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) w zw. z art. 3 pkt 1

---

Jakub Litowski, „Ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej działalność gospodarczą w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego – glosa do uchwały Sądu Najwyższego (7) z 11.07.2019 r., III UZP 2/19” *Glosa*, nr 3 (2020): 123-124.

- 13 Zob. Jakub Stelina, [w:] *Leksykon prawa ubezpieczeń społecznych. 100 podstawowych pojęć*, red. Alina Wypych-Żywicka (Warszawa: C. H. Beck, 2009), 291; Zbigniew Myszkowski, „Wniosek o objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami społecznymi” *Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Zdrowotnych*, nr 2 (2002): 24-25; Łukasz Prasolek, [w:] *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Beata Gudowska, Jolanta Strusińska-Żukowska (Warszawa: C.H. Beck, 2014), 309-312.

ustawy zasiłkowej w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych)<sup>14</sup>. Jeżeli zatem wolą osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą nie jest zaprzestanie tej działalności, stanowiącej pierwotny tytuł podlegania ubezpieczeniom, osoba ta nie złożyła też wniosku o wyrejestrowanie jej z ubezpieczeń, brak jest podstaw prawnych, by wbrew jej woli i na jej niekorzyść pozbawiać ją prawa do ubezpieczenia chorobowego, które nabyła zgodnie z przepisami prawa. Nie sposób zatem zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego w głosowanym orzeczeniu, by rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego mogło być przyczyną faktyczną lub prawną ustania tytułu ubezpieczenia, skoro dotychczasowy tytuł ubezpieczenia – prowadzenie działalności gospodarczej – nadal istnieje. Okres zasiłkowy nie musi przecież oznaczać zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej. Pobieranie zasiłku macierzyńskiego przez osoby prowadzące działalność gospodarczą nie oznacza urlopu macierzyńskiego, z którym związany jest zakaz wykonywania pracy. Wiele osób prowadzących działalność gospodarczą w trakcie pobierania świadczeń z tytułu urodzenia dziecka nie zawiesza wykonywania działalności a dalej prowadzi własne przedsiębiorstwa. Zasiłek macierzyński lub zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego nie oznacza więc ustania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, rozumianego jako świadoma decyzja ubezpieczonego, będąca wyrazem woli lub obiektywnych okoliczności, skutkujących zaprzestaniem wykonywania działalności gospodarczej i tym samym utratą tytułu do podlegania ubezpieczeniu<sup>15</sup>.

Kolejny argument podnoszony w uzasadnieniu stanowiska głosowanej uchwały dotyczy art. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w którym ustawodawca nie przewidział możliwości podlegania ubezpieczeniu chorobowemu przez osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym w związku z pobieraniem zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Zdaniem Sądu Najwyższego takie brzmienie tego przepisu oznacza, że w sytuacji określonej w art. 9 ust. 1c ustawy

- 
- 14 Zob. Andrzej Radziślaw, „Komentarz do art. 14 Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych”, [w:] *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Jacek Wantoch-Rekowski, LEX 2014; Piotr Kostorzewa, „Komentarz do art. 14 Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych”, [w:] *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, LEX 2014 a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2019 r., III AUa 636/18, Legalis nr 1880252.
- 15 Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 73/17, Lex nr 2540111 a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 lipca 2019 r., III AUa 1493/17, Legalis nr 2246645.

o systemie ubezpieczeń społecznych (podleganie ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu pobieranego zasiłku) z mocy prawa ustaje tytuł do podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, ponieważ nie jest możliwe jednocześnie obowiązkowe podleganie tym ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności.

Wprowadzony nowelizacją z 2009 r. ust. 1c, dodany do art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych<sup>16</sup>, przyznający ubezpieczenie emerytalne i rentowe w okresie zasiłku macierzyńskiego miał na celu ułatwić kobietom aktywnym zawodowo w okresie po urodzeniu dziecka prowadzenie działalności gospodarczej, a nie pozbawienie tych osób prawa do ubezpieczenia chorobowego, a co za tym idzie świadczeń z ubezpieczenia chorobowego na wypadek choroby lub macierzyństwa. Wprowadzona regulacja ma służyć polepszeniu sytuacji rodziców i dzieci poprzez wprowadzenie finansowania z budżetu państwa szczególnego okresu składkowego, jakim jest zasiłek macierzyński oraz ułatwienie łączenia macierzyństwa z pracą zawodową w okresie po urodzeniu dziecka<sup>17</sup>. Jeżeli osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą w trakcie pobierania zasiłku macierzyńskiego zgłosiła się wcześniej do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, które było warunkiem *sine qua non* nabycia przez nią tego prawa, następnie nie zaprzestała prowadzenia działalności oraz nie zlikwidowała jej i nadal ma zamiar ją kontynuować, brak jest podstaw prawnych do pozbawienia jej prawa do ubezpieczenia chorobowego z uwagi na istniejący tytuł ubezpieczenia, a co więcej brak objęcia takiej sytuacji hipotezą normy art. 14 ust. 2. pkt. 3) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Na czas pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego dochodzi jedynie do tymczasowej zmiany tytułów ubezpieczenia (art. 9 ust. 1c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), a nie do całkowitego ustania podstawowego tytułu do ubezpieczenia chorobowego, jakim jest bez wątpienia fakt prowadzenie działalności<sup>18</sup>. Przecież gdyby nie prowadzona działalność gospodarcza i związana z nią możliwość zgłoszenia się do ubezpieczenia chorobowego, osoba prowadząca działalność gospodarczą nie miałaby prawa skorzystać z uprawnień z nim związanych (m.in. zasiłku macierzyńskiego).

- 
- 16 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz. U. z 2009 r. Nr 71, poz. 609).
- 17 Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz. U. z 2009r. Nr 71, poz. 609).
- 18 Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2018 r., II UK 698/16, Lex nr 2490062 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2018 r., II UK 213/17, Lex nr 2530691.



Należy zgodzić się zatem ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 13 lutego 2018 r., w którym stwierdził, że nie można uznać, że zasiłek macierzyński powoduje ustanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyż ustanie tytułu podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz chorobowemu należy rozumieć jako zaprzestanie działalności gospodarczej<sup>19</sup>.

Sytuacji prawnej, w której dochodzi do pogorszenia sytuacji osoby ubezpieczonej nie można wyinterpretowywać bez wskazania konkretnego przepisu, który wyłączałby w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego ubezpieczenie chorobowe albo powodował przerwę w tym ubezpieczeniu. Taka wykładnia jest zbyt daleko idąca, a także naruszająca zasadę równego traktowania ubezpieczonych w obrębie tego samego systemu (art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Punktem odniesienia w tego typu okolicznościach faktycznych powinno być ubezpieczenie ze względu na istniejący podstawowy tytuł ubezpieczenia chorobowego, jakim jest wykonywanie działalności gospodarczej, a nie ubezpieczenie z tytułu zasiłku macierzyńskiego. Ani zasiłek macierzyński, ani zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego nie jest podstawowym tytułem do ubezpieczenia, a jedynie staje się nim tymczasowo na mocy szczególnej regulacji art. 9 ust. 1c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, która ma na celu polepszenie, a nie pogorszenie sytuacji osób prowadzących własne działalności gospodarcze.

Co istotne, konstytucyjna zasada niedyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny, o której mowa w art. 32 ust. 2 Konstytucji<sup>20</sup>, prawo do ochrony rodziny i macierzyństwa (art. 18 Konstytucji), a także prawo do szczególnej pomocy państwa matce po urodzeniu dziecka (art. 71 ust. 2 ustawy zasadniczej) stoi w opozycji stanowisku wyrażonemu w glosowanej uchwale<sup>21</sup>.

### 3.

Podsumowując, o nabyciu uprawnień z dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego osoby prowadzącej działalność gospodarczą decyduje to,

- 
- 19 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2018 r., II UK 698/16, Lex nr 2490062, tak też Jakub Litowski, „Ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej działalność gospodarczą w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego – glosa do uchwały Sądu Najwyższego (7) z 11.07.2019 r., III UZP 2/19” *Glosa*, nr 3 (2020): 121.
  - 20 Ustawa zasadnicza – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
  - 21 Zob. Jan Jończyk, *Prawo zabezpieczenia społecznego* (Kraków: Zakamycze, 2006), 31-32; Radosław Pacud, [w:] *System prawa ubezpieczeń społecznych. Część ogólna*, red. Alina Wypych-Żywicka (Warszawa: Wolters Kluwer, 2020), 364-370.

czy ta osoba zgłosiła się do ubezpieczenia chorobowego, spełniając warunki do uzyskania świadczeń z tego ubezpieczenia<sup>22</sup>. O ustaniu natomiast przesądza spełnienie jednego z warunków, o których mowa w art. 14 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis art. 14 wspomnianej ustawy ma charakter regulacji zamkniętej. Określa on, kiedy powstaje i kiedy ustaje dobrowolne ubezpieczenie chorobowe. Zatem dobrowolne ubezpieczenie chorobowe rozpoczyna się i kończy w sytuacjach opisanych wyłącznie w art. 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych<sup>23</sup>. Oznacza to, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osoby prowadzące działalność gospodarczą nie powoduje ustania dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, jeżeli jednocześnie nie dojdzie do spełnienia jednej z przesłanek ustania tego ubezpieczenia, wymienionych enumeratywnie w art. 14 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Okoliczność ustania ubezpieczenia chorobowego musi mieć oparcie w ustawie, a ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych takiej przesłanki dla ustania ubezpieczenia chorobowego jak rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego nie przewiduje. Zasiłek macierzyński nie jest przyczyną faktyczną ani prawną ustania tytułu ubezpieczenia, bo nie musi oznaczać zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej w rozumieniu art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W trakcie pobierania zasiłku macierzyńskiego, a także zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, osoba prowadząca działalność gospodarczą może pobierać zasiłek i jednocześnie prowadzić działalność gospodarczą, kontynuując ją po ukończeniu pobierania świadczeń z tytułu urodzenia dziecka. Tak więc okres zasiłkowy nie oznacza ustania tytułu podlegania ubezpieczeniom a stanowi jedynie czasowe, przedmiotowe przekształcenie tytułu ubezpieczenia<sup>24</sup>.

Dobrodziejstwo regulacji przyznającej ubezpieczenie emerytalne i rentowe w okresie zasiłku macierzyńskiego i zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego nie może pogarszać sytuacji ubezpieczonych kobiet. Wydaje się, że nie takie było *ratio legis* ustawodawcy, by przyznając zasiłek macierzyński, jednocześnie pozbawiać osoby prowadzące działalność gospodarczą ochrony na wypadek powstania niezdolności do pracy w trakcie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem i pobierania z tego tytułu świadczeń zasiłkowych, zwłaszcza że prowadzenie działalności gospodarczej w trakcie

---

22 Inetta Jędrasik-Jankowska, *Ubezpieczenie wypadkowe i chorobowe* (Warszawa: Lexis Nexis, 2002), 196-200; idem, *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, wyd. 6 (Warszawa: Wolters Kluwer, 2014), 329-331.

23 Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2018 r., II UK 698/16, Lex nr 2490062.

24 Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2018 r., II UK 213/17, Lex nr 2530691.

pobierania zasiłku macierzyńskiego zwiększa ryzyko zdarzeń, mogących spowodować powstanie niezdolności do pracy (np. zarażenia, choroby, wypadki).

Mając na uwadze uniwersalne znaczenie norm prawa ubezpieczeń społecznych, które służą zapewnieniu ochrony ubezpieczonemu, zaprezentowana przez Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale interpretacja przepisów pozostaje w sprzeczności z wykładnią celowościową ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a ponadto świadczy o nierównym traktowaniu ubezpieczonych w ramach tego samego systemu ubezpieczeń społecznych. Konsekwencją zastosowania wykładni językowej, jaką przyjął Sąd Najwyższy w głosowanym orzeczeniu, byłoby doprowadzenie do sytuacji, w której osoba prowadząca działalność gospodarczą po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego a także zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, musiałaby odczekać okres kolejnych 90 dni karencji, by nabyć prawo do ubezpieczenia chorobowego, zgodnie z art. 4 ust 1 pkt 2) ustawy zasiłkowej. Byłoby to rażąco niesprawiedliwe dla tej grupy podmiotów i stanowiło naruszenie zasady równego traktowania ubezpieczonych.

## Bibliografia

- Antonów Kamil, „Dobrowolne i kontynuowane ubezpieczenia społeczne” *Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych*, nr 11 (2001): 3-7.
- Gonet Karolina, *Prawo pracy i ubezpieczeń społecznych*. Warszawa: C. H. Beck, 2011.
- Jędrasik-Jankowska Inetta, „Niektóre regulacje prawne ubezpieczenia chorobowego, rentowego i wypadkowego a konstytucyjna zasada równości i sprawiedliwości”, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska – sectio G Ius*, nr 62 (2015): 79-92.
- Jędrasik-Jankowska Inetta, *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, wyd. 6. Warszawa: Wolters Kluwer, 2014,
- Jędrasik-Jankowska Inetta, *Ubezpieczenie wypadkowe i chorobowe*. Warszawa: Lexis Nexis, 2002.
- Jończyk Jan, *Prawo zabezpieczenia społecznego*. Kraków: Zakamycze, 2006.
- Kluszczyńska Zofia, [w:] *System ubezpieczeń społecznych. Zagadnienia podstawowe*, red. Grażyna Szpor, wyd. 8. 93-96. Warszawa: Lexis Nexis 2016.
- Kostrzewa Piotr, *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, LEX 2014.
- Litowski Jakub, „Ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej działalność gospodarczą w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego – glosa do uchwały Sądu Najwyższego (7) z 11.07.2019 r., III UZP 2/19” *Glosa*, nr 3 (2020): 119-127.
- Myszka Zbigniew, „Wniosek o objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami społecznymi” *Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Zdrowotnych*, nr 2 (2002): 22-25.

- Pacud Radosław, [w:] *System prawa ubezpieczeń społecznych. Część ogólna*, red. Alina Wypych-Żywicka. 361-377. Warszawa: Wolters Kluwer, 2020.
- Prasolek Łukasz, [w:] *Spoleczne ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe. Komentarz*, red. Małgorzata Gersdorf, Beata Gudowska. 462- 493. Warszawa: C. H. Beck, 2012.
- Prasolek Łukasz, [w:] *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Beata Gudowska, Jolanta Strusińska-Żukowska. wyd. 2. 290-331. Warszawa: C. H. Beck, 2014.
- Radziszlaw Andrzej, [w:] *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Jacek Wantoch-Rekowski, LEX 2014.
- Sobczak Wojciech, „Ubezpieczenie społeczne na wniosek zainteresowanego” *Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych*, nr 3 (1999): 10-17.
- Stelina Jakub, „Dobrowolne ubezpieczenie emerytalne”, [w:] *Konstrukcje prawa emerytalnego*, red. Teresa Bińczycka-Majewska. 283-315. Kraków: Zakamycze, 2004.
- Stelina Jakub, [w:] *Leksykon prawa ubezpieczeń społecznych. 100 podstawowych pojęć*, red. Alina Wypych- Żywicka. 287-293. Warszawa: C. H. Beck, 2009.



This article is published under a Creative Commons Attribution 4.0 International license.

For guidelines on the permitted uses refer to <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>